eorum non ſicut propinquorum meminit. vnde ſequitur: {Et reſpondens eis ait: Quæ eſt mater mea & fratres mei?} Hoc autem non dixit, matrẽ & fratres omnino reprobando, ſed oſtendens q̃ ſup omnem cognationem temporalem oportet propriam animam p̃honorare. vnde conuenienter hoc dixit his qui vocabant ad propinquorum collocutionem, quaſi ad aliquid vtilius q̃ ſit doctrina ſalutis. BEDA. Rogatus ergo officio verbi, diſſimulat egredi, non maternę refutans obſequium pietatis: ſed paternis ſe myſterijs amplius q̃ maternis debere monſtrat affectibus. Nec iniurioſe fratres contemnit: ſed opus ſpirituale carnis cognationi pferens, religioſiorẽ cordium copulam docet eſſe q̃ corporum. vnde ſequit: {Et circũſpi. eos qui in circu. eius ſedebãt ait: Ecce mater mea & frẽs mei.} CHRY. In quo Dñs oſtendit, q̃ oportet eos, qui fidei ſunt propinqui p̃ omnibus conſanguineis honorare. Ieſu quidẽ aliquis mater efficitur prædicando: quaſi enim parit Dominum quẽ cordi audientis infuderit. HIERO. Sciamus autem nos eſſe fratres eius & ſorores, ſi voluntatem patris impleuerimus, & cohæredes ſimus eius. vnde ſequitur: {Qui.n. fecerit voluntatem Dei: hic frater meus & ſoror mea & mr̃ eſt. THEO. Non ergo negans matrem hoc dixit, ſed oſtendens q̃ non ſolum eſt digna honore propter hoc, q̃ genuit Chriſtum: ſed & propter oẽm aliam virtutem. BEDA. Myſtice autem mater & fratres Ieſu ſunt ſynagoga, ex cuius carne eſt editus & populus Iudæorũ, qui Saluatore intus docente, venientes intrare nequeunt, cum ſpiritaliter intelligere dicta nequeunt. Præoccupans autem turba increditur, quia differente Iudæa, gentilitas fluxit ad Chriſtum. foris.n. ſtantes volunt Dñm videre cognati ipſius, cũ Iudæi ſe ad cuſtodiam literæ foris fixerunt, & Chriſtum potius ad carnalia docenda cogunt exire, q̃ ſe ad diſcẽda ſpiritualia cõſentiunt ingredi. Si ergo foris ſtantes nec ipſi agnoſcunt parentes, quẽadmodũ nos agnoſcemur ſi foris ſtemus? intus.n. eſt verbum, intus eſt lumen.

CAP. IIII.

HEOPH. Licet matrem Dominus ſuperius negligere videretur: tñ reuereẽ eam. Propterea nãque egreditur circa mare. vnde dicitur {Et iterum cæpit Ieſus docere ad mare.} BEDA. Si.n. Euangeliũ Matthæi inſpicimus, patet hanc doctrinam Dñi ad mare eadem die qua ſuperiorem in domo celebratum eſſe ſermonẽ. terminato.n. primo ſermone continuo ſubiunxit Matthæus dicens. In illo die exiens de domo ſedebat ad mare. HIERO. Cæpit autem docere ad mare, vt locus docendi indicet auditores amaros fuiſſe & inſtabiles. BEDA. Relicta etiam domo cæpit docere ad mare, quia relicta ſynagoga ad colligendam per Apoſtolos populi gentilis multitudinem venit. vnde ſequitur: {Et congre. eſt ad eum turba mul. ita vt in nauem aſcendens ſederet in mari. CHRY. Quod nõ ſine cauſa factum oportet intelligi, ſed vt poſt ſe neminem dimitteret: ſed omnes auditores ante faciem haberet. BEDA. Præfigurabat autem hæc nauis Eccleſiam in medio nationum ædificandam, in qua dñs dilectam ſibi conſecrat manſionem. Sequitur: {Et dicebat illis in para. mul. HIERO. Parabola eſt rerum natura diſcrepantium, ſub aliqua ſimilitudine facta cõparatio. παραβολὴ parauoli enim, Græco vocabulo dicitur ſimilitudo, quando illud quod intelligi volumus per comparationes aliquas indicamus. Sic.n. ferreum quẽpiam dicimus, quando durum ac fortem deſideramus intelligi: cum velocem, ventis aut auibus comparamus. Loquitur autem turbis in parabolis more prouidentiæ ſuę, vt qui eę leſtia capere non poterant, per ſimilitudinem terrenam audita pcipere potuiſſent. CHRY. Erigit enim per parabolam audientium mentem vt manifeſtiorem ſermonem faceret reſ viſui oſtendens. THEO. Et vt attentiores faceret auditores, primam parabolam proponit de ſemine quod eſt verbum Dei. vnde ſequitur. {Et dicebat illis in doctrina ſua,} non Moyſi, non Prophetarum, quia ſuum prædicat Euangelium. {Exijt ſeminans ad ſeminandũ. Seminans autẽ Chriſtus eſt. CHRY. Non aũt loco exiuit, q̃ præſens extitit oĩbus & impletſed habitu & diſpenſatione qua nobis factus eſt p̃pinquior per carnis amictum. Quia.n. nõ valebamus ire ad eũ peccatis impedientibus iter noſtrum, ipſe exit ad nos. Exijt aũt prædicans pietatis ſeminare ſermonẽ quẽ copioſe loquebat. Nõ aũt inculcat ſermonẽ eundem in eo qđ dicit: {Exijt ſeminãs ad ſemĩandum.} exit enim aliq̃n ſeminans, aut vt faciat nouale, aut herbas malas euellat, aut aliquid aliud operetur. Iſte autem exijt ad ſeminãdum. BEDA. Vel exijt ad ſeminãdum, cum poſt vocatam ad fidem ſuã partem ſynagogæ electam ad vocationem quoq; gẽtium gratiæ ſuæ dona diffudit. CHRY. Sicut aũt ſeminans non diſcernit terrã ſubiectam: ſed ſimp̃r & abſq; diſcretione ſemen mittit, ſic & ipſe oẽs alloquitur. Et ad hoc ſignificandum ſubdit: {Et dum ſeminat, aliud cecidit circa viam.} THEO. Vide quia non dixit, q̃ proiecit illud in via, ſed quia cecidit. qui.n. ſeminat, quantum in ſe eſt, in terram bonam proiicit: ſed illa ſi fit mala corrumpit verbum. Via autem Chriſtus eſt, infideles autem ſunt circa viam, i. extra Chriſtum. BEDA. Vel via eſt mens ſedulo malarum cogitationum motu trita, ne verbi ſemen in ea germinare ſufficiat. Et ideo quicquid boni ſeminis vicinia talis viæ mala corrumpit verbum. Via autem Chriſtus eſt, infideles autem ſunt circa viam, i. extra Chriſtum. BEDA. Vel via eſt mens ſedulo malarum cogitationum motu trita, ne verbi ſemen in ea germinare ſufficiat. Et ideo quicquid boni ſeminis vicinia talis viæ contigerit perit, & a dæmonibus rapitur. Vnde ſequitur: {Et venit volucres. & comedit illud} Recte autem dæmones volucres cæli dicũtur, ſiue quia cæleſtis ſpiritualisq̃ ſunt naturæ, ſiue quia in aere habitant. Vel qui ſunt circa viam ſunt negligentes & deſides. Sequitur: {Aliud vero cecidit ſuper petroſa.} Petrã dicit duritiam proteruę mentis, terram leuitatem animæ obedientis, ſolem feruorẽ perſecutionis ſeuientis. Altitudo ergo terræ, quæ ſemen Dei debuerat accipere probitas eſt animi diſciplinis cęleſtib⁹ exercitati, atque ad obediendum diuinis eloquijs regularibus inſtruti. Petroſa autem loca quæ vim radicis ſuſcipiendæ non habent, illa ſunt præcordia quæ dulcedine tantum auditi ſermonis ac promiſſis cæleſtibus ad horam delectantur, ſed in tẽpore tentationis recedunt quia parum eſt in eis ſalutaris deſiderij quod ſemen vitæ cõcipiat. THEO. Vel petroſa ſunt, qui modicum adhærentes Petræ, ideſt Chriſto inquantum ad tempus verbum recipiunt, poſtmodum abiiciunt recedentes. Sequitur: {Et aliud cecidit inter ſpinas.} per quod ſignificatur animæ multa curantes: Spinæ enim curæ ſunt. CHRYSO. Vlterius vero ponit terram bonam dicens: {Et aliud cecidit in terram bonam.} Secundum enim conditionem terræ eſt differentia fructuum. Multa eſt autem dilectio ſeminantis ad homines quoniam & primos commendat, & ſecundos non reiicit, & tertijs tribuit locum. THEO. Vide etiam quomodo mali ſunt plurimi, & pauci qui ſaluantur, quarta enim pars ſeminis inuenitur ſaluata. CHRY. Non tamen maior pars ſeminis occaſione amittitur ſeminantis, ſed terræ recipientis, i. aiæ audientis, & quidem materialis agricola hoc modo ſeminando congrue incuſaretur. Non.n. ignorat lapidẽ aut viam aut terram ſpinoſam, terram pinguẽ non fieri. In rationabilibus vero non eſt ſic. Petram.n. poſſibile eſt fieri terram pinguẽ, & viam non conculcari & deſtrui ſpinas, quod ſi fieri non poſſet, non ibi ſeminaſſet. Per hoc ergo nobis tribuit pœnitentiæ ſpem. Sequitur: {Et dicebat, qui habet aures audiendi, audiat. HIER. Quoties hæc admonitio in Euangelio aut in Apocalypſi Ioannis interponitur, myſticum hoc quod dicitur atque ad audiendum diſcendumque inſinuatur.

inſinuatur. {Aures enim audiendi} ſunt cordis & ſenſus interioris, aures obediendi & faciendi quæ iuſſa ſunt. Sequitur. {Et cum eſſet ſingularis, interrogabant eum hi qui cum eo erant duodecim parabolam exponere. & dicebat eis: Vobis datum eſt ſcire myſterium regni Dei, illis autem qui foris ſunt in para. omnia fiunt.} BEDA. Quaſi diceret, vos qui eſtis digni omnia quæ ad p̃dicationem ſunt congrua edoceri: parabolarum manifeſtationem addiſcetis. Ad iſtos autem parabolis verſus ſum, quia digni non ſunt addiſcere propter eorum malitiam, qui enim legis quam acceperant obedientiam non tenebant: iuſtum fuit, vt noui ſermonis participationem non haberent, ſed ab vtroq; ſunt alieni. Oſtendit enim per diſcipulorũ obedientiam, q̃ per cõtrarium indigni fuerãt ſunt reliqui myſticæ doctrinæ. Poſtea vero inductione vocis propheticæ eorũ confundit nequitiam tamquam a longe confutatam. vnde ſequitur. {Vt videntes videant, & non videant, & audientes audiant, & non intelligant.} Quaſi dic. vt prophetia impleatur quæ hoc prædicit. THEO. Deus enim eos fecit videntes, ideſt intelligentes bonum. Ipſi vero non vident, voluntarie ſe fingentes non videre ne conuertantur, & corrigant ſe tamquam ſuæ ſaluti inuiderent. Sequitur. {Nequando conuer. & di. eis pec.} CHRY. Sic ergo vident, & non vident, audiunt, & non intelligunt. Quòd enim videt & audiunt, contingit eis ex gratia Dei, ſed quòd vident & non intelligunt, cõtingit eis, quia gratiam recipere nolunt, ſed oculos claudunt, & fingunt ſe non videre, neque dictis acquieſcunt, & ſic a peccatis non mutantur per hoc quòd vident, & audiunt, ſed contrarium patiũtur. THEO. Vel poteſt aliter intelligi, q̃ reliquis loquebatur in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligãt. Deus enim dat viſum, & intellectum his qui petunt, reliquos aũt obcecat. ne in maiorem redargutionem ſit eis, quòd cum intellige rent: noluerunt facere quæ oportet. vnde ſequitur. {Nequando cõuer. & di. eis pec.} AVG. de Quæſt. euang. Vel hoc intelliguntur peccatis ſuis meruiſſe, vt non intelligerent, & tamen hic ipſum mi ſericorditer eis factum, vt peccata ſua cognoſcerent, & conuerſi veniam mererentur. BEDA. Illis ergo qui foris ſunt, in parabolis omnia fiunt, & facta. ſ. & verba Saluatoris, q̃ neque in his quæ operabatur virtutibus, neque in eis quæ prædicabat archanis eum cognoſcere Deum valent. Ideoque ad remiſſionem peccatorum attingere non valent. CHRY. Quòd autem non loquebatur eis niſi in parabolis, nec omnino loqui deſiſtebat: demonſtrat, q̃ his, qui bono propinqui ſunt, etſi in ſeipſis bonum non habeãt, occultum tamen eis oſtenditur. Cum autem aliquis cum reuerentia, ac recto corde accedit, occultorum reuelationem conſequitur abundanter. Cum autem nõ ſana ſentit, nec his quæ multis facilia ſunt dignus fiet, nec etiam eorum auditu. Sequitur: {Et ait illis: neſcitis parabolam hanc? & quomodo omnes parabolas cognoſcetis?} HIERO. Oportebat ſiquidem, vt illi, quibus in parabolis loquebatur, requirerent quod non intelligerent, & per Apoſtolos, quos contemptos habebant diſcerent myſterium regni, quod ipſi non habebant. GLO. Et rideo dominus hæc dicens: oſtendit oportere eos & hanc primam, & omnes conſequentes parabolas intelligere. propter quod exponens ſubdit: {Qui ſeminat, verbum ſeminat.} CHRY. Et quidem Prophetæ doctrinam populi plantationi vineæ comparauit: hoc veræ ſeminationi, manifeſtans per hoc q̃ breuior eſt nunc & facilior obedientia, & ſtatim fructũ dabit. BEDA: In hac autem domini expoſitione omnes eorum qui audire verba ſalutis potuerunt ſi ad ſalutem peruenire nequæunt diſtantia compræhenditur. Sunt namque qui verbum qđ audiunt nulla fide, nullo intellectu, nulla ſaltem tentandi vtilitatis occaſione percipiunt, de quibus dicit. {Hi autem ſunt qui circa viam.} Cordibus enim eorum mandatum verbum, conſeſtim immundi ſpiritus quaſi viæ tritæ volucres ſemen eripiunt. Sunt qui auditi verbi, & vtilitatem probant & deſiderium guſtant, ſed ne ad id quod probant peruenant: alios huius vitæ aduerſa terre do, alios proſpera blandiendo retardant, de quorum primis dicit. {Et hi ſunt ſimiliter qui ſupra petroſa.} De aliis dicitur. {Et alii ſunt qui in ſpinis.} Spinæ autem diuitiæ vocantur, quia cogitationum ſuarum pũctionibus mentem lacerant, & cum vſque ad peccatum pertrahunt, quaſi inflicto vulnere cruentant. Dicit autem. {Et hi ſunt qui ſuper terram bonam ſeminati ſunt, qui audiunt verbum, & ſuſcipiunt, & fructificant, vnum triceſimum, & vnum ſexageſimũ, & vnum centeſimũ. b Et dicebat illis: Numquid venit lucerna, vt ſub modio ponatur, aut ſub lecto? Nonne vt ſuper candelabrum ponatur? Non eſt enim aliquid abſconditum quod non manifeſtetur, nec factum eſt occultum, quod non veniat in palam. Si quis habet aures audiendi, audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis: In qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis, & adiicietur vobis. Qui enim habet, dabitur illi, & qui non habet etiam quod habet, auferetur ab eo.

Eorum vero qui ſemen ſuſcipiunt conuenienter rurſus tres ſunt gradus. vnde ſequitur. {Et hi ſunt qui ſuper terram bonam ſemi.} Qui in centum fructificant: ſunt qui perfectam, & obedientem habent vitam, vt virgines, & eremitæ. Qui autem ſexaginta. qui mediocriter ſe habent, vt continentes, & qui in cœnobio ſunt. Qui autem triginta. qui parui quidem ſunt ſecundum propriam virtutem: fructum ferentes, vt laici, & qui in coniugio ſunt. BEDA. Vel triginta fructificat, cum aliquis fidem ſanctæ Trinitatis electorum cordibus infinuat. ſexaginta, cum perfectionem docet bonæ operationis. centum, cum cœleſtis regni præmia demõſtrat. Centum namque computando in dextram transferuntur: vnde recte in ſignificatione ponuntur perpetuæ beatitudinis. Terra autem bona eſt electorum conſcientia, quæ omnibus prædictis tribꝰ terris contraria facit, quia & commendatum ſibi ſemen verbi libẽter excipit, & exceptum inter aduerſa, & proſpera conſtanter ad fructus vſque ad tempora conſeruat. HIERO. Vel fructus terræ in triginta, & ſexaginta, & centeſimo continetur. hoc eſt lege, & prophetia, & euangelio.

b ¶ CHRY. Poſt interrogationem diſcipulorum de parabola, ac explanationem, bene ſubiungit. {Et dicebat illis: Numquid venit lucerna, vt ſub modio ponatur, aut ſub lecto? nonne vt ſuper cã. po.} quaſi dicat, propter hoc parabola dicta eſt, non vt immaniſeſta maneat, aut occulta, tamquã ſub modio, aut ſub lecto, ſed vt dignis manifeſtetur. Lucerna in nobis eſt intellectualis natura, q̃ ſecundum proportionem illuminationis, aut clare apparet, aut obſcure. Si enim meditationes quæ nutriunt lumen, ac recordationes, in quibus lucerna talis accenditur, negligantur, mox extinguitur. HIERO. Vel lucerna verbum eſt de tribus ſeminibus. Modius aut lectus, auditus eſt in obedientium. Candelabrum Apoſtoli ſunt, quos illuminauit verbum Dei. vnde ſequitur. {Nõ eſt enim aliquid abſconditum} Abſconditum & occultum parabola ſeminis eſt. In palam vero venit dum a domino tractat. THEO. Vel hic dominus diſcipulos monet lucidos eſſe ſecundum vitã, & conuerſationem, quaſi dicat. Sicut lucerna ad lucendum ponitur, ſic ad vitam veſtram omnes inſpicient. Itaque ſtudete bonam vitam habere, & non in angulis ſedeatis, ſed lucerna eſtote. Lucerna enim non ſub lecto, ſed ſupra candelabrum poſita lucet. Quam quidem lucernam neceſſe eſt ponere ſuper candelabrum. i. in altitudinem conuerſationis, quæ ſecundum Deum eſt, vt & aliis lucere valeat: {nõ ſub modio} i. circa gulam. {neque ſub lecto} i. ocio. Nemo enim qui eſcis ſtudet, & requiem diligit, poteſt eſſe lucerna omnibus lucens. BEDA: Vel quia tempus vitæ noſtræ ſub certa diuinæ prouiſionis menſura continetur: recte modio comparatur. Lectus vero animæ corpus eſt, in quo temporaliter habitans quieſcit. Qui ergo amore vitæ temporalis, & illecebrarum carnalium occultat verbum Dei: modio, vel lecto lucernam operit. Supra cãdelabrum autem ponit lucernam, qui corpus ſuũ miniſterio verbi Dei ſubiicit. vnde his verbis typice figuram docet prædicandi. vnde ſequitur. {Non enim aliquid eſt abſconditum, quod non reueletur, neque factum eſt occultum, quod non in palã veniat.}

Quaſi